

AAR

פרקטיקות למידה

מודל מצפן הלמידה של פרויקט חינוך 2030 של ארגון ה-OECD מתייחס בין השאר לנושא פרקטיקות הלמידה. היבט זה מתייחס לשיטות הלמידה בהן נעשה שימוש על ידי הלומדים לביצוע הלמידה, לחוויית הלמידה אותן רוצים להשיג ולמעורבות הלומדים בעיצוב תהליך הלמידה.

ה-AAR הוא למעשה מודל של מחזור הלמידה המורכב משלושה שלבים (Anticipation-Action-Reflection)

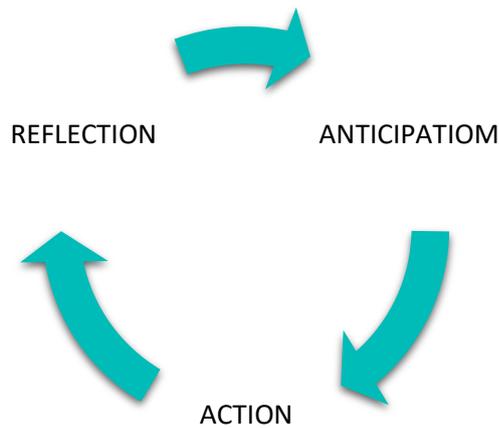
מחזור ציפייה - פעולה - התבוננות (AAR)

בעולם של מערכות מורכבות, מרשתות מאוד, ודינמיות אנשים צריכים להיות מסוגלים להסתגל. מחזור הלמידה AAR תומך בגישה הסתגלותית זו. מחזור הלמידה AAR הוא תהליך למידה איטרטיבי המבוסס על תפישת הלמידה כתהליך שיפור מתמשך והתאמה למציאות המשתנה. במסגרת תהליך ה-AAR משפרים הלומדים בהתמדה את חשיבתם ופועלים בכוונה ובאחריות כדי להשיג מטרות ארוכות טווח ולתרום לשלומות האישית והקולקטיבית. באמצעות מחזור הלמידה AAR יכולים הלומדים לפתח ולשפר באופן מתמשך את הפעלנות והכשירויות הטרנספורמטיביות שלהם כדי להשיג שלומות אישית וקולקטיבית. ניתן ליישם את מחזור הלמידה AAR כתהליך שיפור אישי מתמיד לאורך החיים, גם מחוץ לתחומי החינוך הפורמלי.

מחזור הלמידה AAR מורכב משלושה שלבים המשלימים ומחזקים האחד את השני: **ציפייה, פעולה והתבוננות** (ראה/י איור). מעבר הלומד דרך השלבים הללו מאפשר לו לתכנן, להתנסות ולהתבונן באופן המעמיק את הבנתו ומרחיב את נקודות המבט שלו על העולם. בשלב הציפייה הלומדים משתמשים בכישוריהם הקוגניטיביים והרגשיים כדי לצפות מראש למה יידרשו בעתיד או להעריך מה תהיינה ההשלכות העתידיות של פעולות שיבוצעו בהווה. בשלב הפעולה נדרשים הלומדים לרצון וליכולת לנקוט פעולה יעילה. בשלב ההתבוננות הלומדים מעריכים מחדש את פעולותיהם באמצעות ההתבוננות, כדי לפתח הבנה עמוקה יותר ולשפר את התנהלותם העתידית. לאחר שלב ההתבוננות חוזרים הלומדים לשלב הציפייה וחוזר חלילה.

AAR

איור – מחזור הלמידה AAR

שלב הציפייה

בשלב הציפייה הלומדים מפתחים מודעות, יכולת לשקול ולחזות את התוצאות וההשלכות העתידיות של פעולות המבוצעות בהווה, לטווח הקצר והארוך. כחלק מתהליך זה, הם מנסים להבין נושאים, לנהל מתחים ודילמות. הלומדים בוחנים כיצד פתרון בעיה או יצירת ערך חדש עשוי לתת מענה לצרכי העתיד. מרכיב קריטי בשלב הציפייה הוא היכולת לייצר תרחישים עתידיים ולחוות אותם על ידי הדמיתם במוח. יכולת זו עשויה לחזק את הקשר הפסיכולוגי של הלומדים לעצמם בעתיד, להגביר המוטיבציה שלהם לעסוק בהתנהגויות שיועילו להם מאוחר יותר ולפתח אצלם מוכנות להשפיע על העתיד. ניתן ליישם בשלב הציפייה פרקטיקות מתחום חשיבת העתיד לביצוע חיזוי, בניית תרחישים עתידיים והערכת השלכות עתידיות של פעולות.

שלב הפעולה

הנכונות והיכולת של הלומד לנקוט פעולה מושכלת נובעת משלב הציפייה. הגדרת מטרות ויצירת הבנה לגבי ההשלכות העתידיות של הפעולה בשלב הציפייה מגבירה את הודאות של הלומד ומספקת גשר בין שלבי הציפייה והפעולה. בשלב הפעולה מבצעים הלומדים פעולות מגוונות למען יעדים ספציפיים המקדמים שלומות. הפעולות יכולות להתמקד בחקירה, בלקיחת אחריות, ביצירת ערך חדש או בביצוע שינויים. הן יכולות להיות פעולות של הפרט או של קבוצה. הפעולה עצמה יכולה להיות ניטראלית אך תוצאותיה והשלכותיה יכולות להיות חיוביות, ניטרליות או שליליות עבור הפרט, החברה או הסביבה. לכן חשוב מאד כי הפעולות שיינקטו יהיו מכוונות ואחראיות – ומכאן הצורך בשלב הציפייה לפני הפעולה, ובשלב ההתבוננות לאחר הפעולה.

AAR

שלב ההתבוננות

תהליך ההתבוננות הוא תהליך חשיבה מוקפד אשר מסייע ללומדים לשפר את חשיבתם, להעמיק הבנתם ולשפר את אפקטיביות הפעולות לקידום השלמות לאורך זמן. ההתבוננות מתבצעת על הפעולות שביצע הלומד ועל חוויותיו והיא יכולה להתרחש תוך כדי הפעולה ולא רק בסיומה. באמצעות תהליך ההתבוננות מקבלים הלומדים תחושה של פרספקטיבה ושל שליטה על פעולותיהם העתידיות. תהליך ההתבוננות מאפשר ללומדים לשלב רמות גבוהות יותר של מורכבות בחשיבתם ובפעולותיהם, משלב מיומנויות של מכוונות עצמית, חשיבה יצירתית, מוטיבציה, אתיקה, רכיבים חברתיים, התנהגותיים וקוגניטיביים, ומגביר את המודעות העצמית והמודעות לאחרים ולסביבה. התבוננות וציפייה מחזקות זו את זו שכן הן מתבססות על מיומנויות דומות כגון מטה-קוגניציה, מודעות עצמית, חשיבה ביקורתית וקבלת החלטות. ההתבוננות יכולה לשפר את יכולת הלומדים לבצע ציפייה על ידי תמיכה בבניית יכולת ההערכה של השלכות של פעולותיהם.

אבני בניין התומכות במחזור למידה AAR

אבני בניין הם מיומנויות ו/או גישות ו/או ערכים מסוימים. הגדרתם במסגרת מודל מצפן הלמידה מסייעת בהמחשה ותכנון יישום של הקונספטים השונים במודל.

מחזור הלמידה AAR מתבסס על מספר אבני בניין. היבט מרכזי של שלב הציפייה הוא היכולת לחזות תרחישים עתידיים ולא רק להגיב להם. דבר זה מחייב את הלומד לפתח **פרו-אקטיביות** - לחזות, ולהיות מוכן לפעול לאור מה שעשוי להידרש בעתיד. בשלב הציפייה צריכים הלומדים להפגין **פרספקטיבה וגמישות קוגניטיבית** המאפשרות להם לקחת צעד אחורה מרעיונותיהם ואמונותיהם כדי לבחון גם רעיונות ואמונות של אחרים. בשלב זה נדרשת גם **חשיבה ביקורתית** של הלומד המאפשרת לו להעריך את הדעות והנחות העבודה של עצמו ושל אחרים. חשיבה ביקורתית נדרשת גם בשלב ההתבוננות כאשר הלומדים בוחנים את הפעולות שביצעו ובוחנים האם תוצאותיהן אכן מקדמות את השלמות. במהלך שלב הפעולה מיישמים הלומדים **חשיבה רפלקטיבית** כדי לשפר ולהתאים את חשיבתם ופעולותיהם לנסיבות.

מחזור ה AAR כזרז לפיתוח פעלנות ויכולות טרנספורמטיביות

מחזור הלמידה AAR מאפשר ללומדים להביע ולפתח **פעלנות** בכיתה בפרט ובחיים בכלל. פעלנות מוגדרת כיכולת לחשוב, ליזום ולפעול בכוונה ובאחריות לעיצוב המציאות לקראת שלמות אישית וקולקטיבית. כאשר

AAR

הלומדים מעורבים באופן פעיל במחזורים איטרטיביים של ציפייה, פעולה והתבוננות, הם יכולים לפתח תחושת אחריות הנובעת מהחיבור לנושאים הנלמדים. מתחושת אחריות זו נובעת האמונה כי הם יכולים להשפיע ולייצר שינויים בחברה.

מחזור הלמידה AAR מאפשר ללומדים לפתח את הכשירויות הטרנספורמטיביות שלהם. כל אחת משלוש הכשירויות הטרנספורמטיביות - לקיחת אחריות, יישוב מתחים ודילמות, ויצירת ערך חדש - תלויה ביכולתם של הלומדים להסתגל, להתבונן, לפעול בהתאם, ולשפר את חשיבתם באופן מתמיד ורציף. **לקיחת אחריות** פירושה לראות כל מהלך פעולה ביחס להשפעתו על מגוון של בעלי עניין ויחסי גומלין, מנקודות מבט שונות שפותחו בשלבי הציפייה וההתבוננות של מחזור הלמידה AAR. **יישוב מתחים ודילמות** פירושה התמודדות עם ההשלכות החזויות של נקיטת פעולה על ידי מיפוי המערכת הנוכחית במטרה למצוא את נקודות המינוף הנכונות לביצוע שינויים שתצמצמנה מתחים ודילמות. **יצירת ערך חדש** פירושו לא רק לפתח חידושים, אלא גם להבטיח שחידושים אלה מקדמים את השלומות של אחרים ושל החברה. יצירת ערך חדש כוללת גם את היכולת לפתח אופני חשיבה חדשים, וגישות חדשות להתמודד עם אתגרים – שהיא התמה המרכזית של מחזור הלמידה AAR השם דגש על שיפור ומתמשך של החשיבה.